

Vaikuttavat vaikuttamistoimielimet – Kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten webinaari

- Aloitetaan klo: 13.00
- Pidetään kamerat ja mikit kiinni alustusten aikana. Kameran ja mikin voi avata oman puheenvuoron aikana.
- Puheenvuoropyynnöt kättä nostamalla tai kirjoittamalla chatiin
- Chatissa voi käydä keskustelua tilaisuuden ajan, ja toivottavasti sitä käydään 😊

Päivän ohjelma

- **13.00 Tilaisuuden avaus**
- **13.05 Kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimet:** roolit ja tehtävät, erityisasiantuntija Sami Niemi ja projektipäällikkö Liisa Jurmu, Kuntaliitto
- **13.30 Yhteinen keskustelu ja kysymykset**
- **13.45 Kokemuksia vaikuttamistoimielinten yhteistyöstä**
 - **Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet,** Marjo Riitta Tervonen, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
 - **Pohjois-Karjalan nuorisovaltuuston nuoret ryhtyivät tuumasta toimeen,** kumppanuuspäällikkö Maarita Mannelin, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
 - **Avoin vuorovaikutus yhteistyön mahdollistajana,** koordinaattori Outi Savonen, Jyväskylän kaupunki
- **14.15 Keskustelu ja yhteinen työskentely**
- **14.50 Tilaisuuden päätös**

Kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimet: roolit ja tehtävät

Webinaari 23.8.2023

Sami Niemi, @namisiemi

Liisa Jurmu, @LiisaJurmu

Lainsäädännöllinen pohja vaikuttamistoimielinten toimintaan

Lainsäädäntö, Laki hyvinvointialueesta 611/2011, 1 § ja Kuntalaki 410/2015 1 §

Molempien lakien tarkoituksen määrittelyssä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet keskeisessä asemassa

- Kuntalaki 410/2015 1 § 1 mom.

Lain tarkoitus

Tämän lain **tarkoituksena on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa**. Lain tarkoituksena on myös edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä.

- Hyvinvointialuelaki 611/2021 1 § 1 mom

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain **tarkoituksena on luoda edellytykset itsehallinnolle kuntia suuremmalla hallintoalueella (hyvinvointialue) sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteuttamiselle hyvinvointialueen toiminnassa**. Lain tarkoituksena on myös edistää hyvinvointialueen toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä sekä luoda hyvinvointialueelle edellytykset tukea asukkaidensa hyvinvointia.

Lainsäädäntö, Laki hyvinvointialueesta 611/2011, 32 §

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

- Aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vanhusneuvosto sekä vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto.
- Vaikuttamistoimielinten jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.
- Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

Lainsäädäntö, Kuntalaki 410/2015, 27 §

Kunnan vanhusneuvosto

- Ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen.
- Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Kuntalaissa lähes vastaavat kirjaukset
nuorisovaltuustoista ja vammaisneuvostoista
Kuntalain 26 ja 28 §:ssä

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 11 § (604/2022)**

Vanhusneuvosto

Kunnan vanhusneuvostosta säädetään kuntalain (410/2015) 27 §:ssä. Kunnan vanhusneuvosto on otettava mukaan tämän lain 5 §:ssä tarkoitetun suunnitelman valmisteluun*.

Hyvinvointialueen vanhusneuvostosta säädetään hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 32 §:ssä. Hyvinvointialueen vanhusneuvosto on otettava mukaan tämän lain 5 §:ssä tarkoitetun suunnitelman valmisteluun ja 6 §:ssä tarkoitettuun arviointiin*

**[5 §](#) Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi ja [6 §](#) Palvelujen riittävyyden ja laadun arviointi*

***Laki voimaan 1.1.2023*

Kuntien ja hyvinvointialueiden toimialat – vaikuttamistoimielinten rooli ja tehtävät osana toimintaa

Vaikuttamistoimielinten juridiset erityispiirteet

- Vaikuttamistoimielimet eivät ole toimielimiä eivät niiden jäsenet ole kunnan/hyvinvointialueen luottamushenkilöitä.
- Hallintolain tai hallintosäännön mukaiset menettelyt eivät tule automaattisesti käyttöön vaikuttamistoimielinten kohdalla (esim. kokousmenettely, sukupuolikiintiöt). Kuntien ja hyvinvointialueisen omilla päätöksillä hallintolaissa ja hallintosäännössä määriteltyjä menettelyitä voidaan kuitenkin soveltaa myös vaikuttamistoimielimiin.
- Hyvinvointialueiden neuvostoissa on oltava edustus kaikista alueen kuntien vaikuttamistoimielimistä, ei siis välttämättä kunnista (jos vaikuttamistoimielin on usean kunnan yhteinen). Alueiden väliset erot neuvostojen koon suhteen suuria -> huomioitava vaikutukset toiminnallisuuteen.
- Esim. vammaisneuvostoissa on KuntaL:n perusteella huomioitava esim. järjestöjen ja omaisten edustus. Myös hyvinvointialuelain lainvalmisteluaineistossa vastaava asia on huomioitu, vaikka siitä ei hyvinvointialuelaissa vastaavaa kirjausta ole ei ole.
- Vaikuttamistoimielimillä on mahdollisuus nostaa asioita esiin ja antaa lausuntoja sekä tehdä aloitteita.

Kuntien vaikuttamistoimielinten asema

- Vaikuttamistoimielimet eivät ole kunnan toimielimiä eivätkä ne voi käyttää julkista valtaa. Vaikuttamistoimielinten jäsenet eivät toimi virkavastuulla. Vaikuttamistoimielimet ovat lakisääteisiä.
- Kunnanhallitus vastaa niiden nimeämisestä ja toimintaedellytyksistä.
- Käsiteltävät asiat eivät rajaudu mihinkään tiettyyn kokonaisuuteen, vaan ne voivat ottaa kantaa lähes kaikkeen edustamansa ryhmän toimintaan liittyen, eli vaikuttamisrooli ulottuu kaikille toimialoille.
- Kuntien kapeneva toimiala hyvinvointialueiden perustamisen myötä rajaa ainakin osittain kuntien vaikuttamistoimielinten roolia ja mahdollisuutta vaikuttaa esim. sote-palveluihin liittyviin tekijöihin. Muutos luo haasteita myös siihen, miten vaikuttamistoimielinten kautta esiin nousevat hyvinvointialueen vastuulla olevat asiat saadaan välitettyä hyvinvointialueiden päätöksentekoon. Kuntien vaikuttamistoimielimillä voi olla myös edustamansa ryhmän asioihin edunvalvonnallinen näkökulma, jota kunta voi omassa toiminnassaan hyödyntää.
- Toisaalta uudistus voi siirtää kuntien vaikuttamistoimielimissä käsiteltäviä asioita enemmän tulevaisuuden kuntien painopisteisiin – mikä on esim. kunnan rooli ikäihmisten tai erityisryhmien palveluissa, jotka aiemmin olleet monesti sosiaalitoimen toimintaa?

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten asema

- Vaikuttamistoimielimet eivät ole hyvinvointialueen toimielimiä eivätkä ne voi käyttää julkista valtaa. Vaikuttamistoimielinten jäsenet eivät toimi virkavastuulla. Vaikuttamistoimielimet ovat lakisääteisiä.
- Aluehallitus vastaa vaikuttamistoimielinten nimeämisestä ja toimintaedellytyksistä.
- Käsiteltävät asiat eivät rajaudu mihinkään tiettyyn kokonaisuuteen, vaan ne voivat ottaa kantaa lähes kaikkeen edustamansa ryhmän toimintaan liittyen, eli vaikuttamisrooli ulottuu kaikille toimialoille, yhteistyö kuntien suuntaan.
- Hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimissä on tärkeää huomioida kaikkien hyvinvointialueen toimialojen (sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi).
- Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiin tulee edustus kaikista alueen kuntien vaikuttamistoimielimistä. Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiä asetettaessa on syytä huomioida alueelliset erityispiirteet sekä varmistaa eri toimijoiden edustus ja huomiointi vaikuttamistoimielimissä.

Muut kuin lakisääteiset vaikuttamistoimielimet

- Kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteiset toimielimet määritelty lainsäädännössä
- Kunnilla ja hyvinvointialueille voi olla myös muita vapaaehtoisesti perustettuja vaikuttamistoimielimiä
- Periaatteet samat kuin lakisääteisissä vaikuttamistoimielimissä
 - Monikulttuurisuus
 - Järjestöt ja seurakunnat
 - Palvelutuottajat
 - Lapsi- ja perhepalvelut

Vaikuttavat vaikuttamistoimielimet

– lähtökohdat toiminnalle kunnissa ja hyvinvointialueilla

1.

Toimintaedellytykset

- Resurssit, kokoustilat ja muut käytännön järjestelyt
- Yhteyshenkilö kuntaan/hyvinvointialueelle, viestinnän tuki yms.
- Koulutukset
- Huom. riittävä ohjaajaresurssi nuorisovaltuustoille

2.

Luottamushenkilöiden tietämys vaikuttamistoimielimistä

- Infot vaikuttamistoimielinten roolista ja niiden toiminnasta
- Vaikuttamistoimielinten jäseniä valtuustossa/lautakunnissa
- Muu vuorovaikutus luottamushenkilöiden ja vaikuttamistoimielinten välillä*
- Yhteyshenkilön merkitys tiedon välittäjänä

3.

Viranhaltijoiden tietämys vaikuttamistoimielimistä

- Vaikuttamistoimielimet palvelukuvauksissa, esille missä kohdin on hyvä hyödyntää vaikuttamistoimielinten asiantuntijuutta valmistelussa
- Yhteyshenkilön ja puheenjohtajan rooli keskeinen

4.

Vaikuttamistoimielinten jäsenten ymmärrys toiminnasta osana kokonaisuutta

- Vaikuttamistoimielimen jäsenten tulee tunnistaa oma roolinsa ja asemansa kunnan ja hyvinvointialueen toiminnassa
- Kunnissa ja alueilla on käytössä myös muita osallisuuden keinoja

Kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten roolit ja yhteistyö

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

Osaamisen ja kulttuurin edistäminen

Varhaiskasvatus
Perusopetus
Lukiokoulutus
Ammattillinen koulutus
Vapaa sivistystyö
Taide- ja kulttuuripalvelut
Kirjastopalvelut
Nuorisopalvelut
Liikuntapalvelut
Opiskeluhoolto

Elinympäristön kehittäminen

Maapolitiikka
Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu
Liikenne, joukkoliikenne
Tieverkkojen rakentaminen ja ylläpito
Vesihuolto
Jätehuolto
Energiatuotanto- ja jakelu
Rakennusvalvonta
Asuntotoimi
Ympäristönsuojelu ja -terveydenhuolto
Turvallisuus ja varautuminen

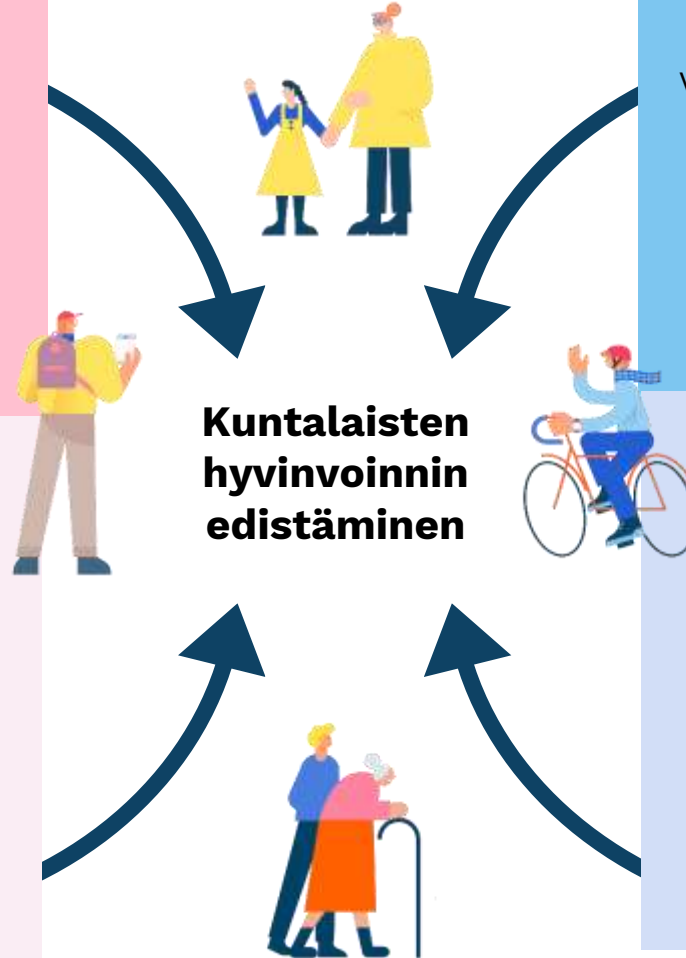
Kunnan elinvoiman edistäminen

Paikkakunnan vetovoimaisuus
Vaikeasti työllistettävien tuki: etsivä nuorisotyö, työpajat, työttömyyden pitkittymisen ehkäisy, kaupunginosatyö, kotouttaminen
Elinkeinopolitiikka: yritysneuvonta, alueen markkinointi, avoin data
Resurssiviisaat toimintatavat
Tonttituotanto: Yritykset, asuminen ja palvelut

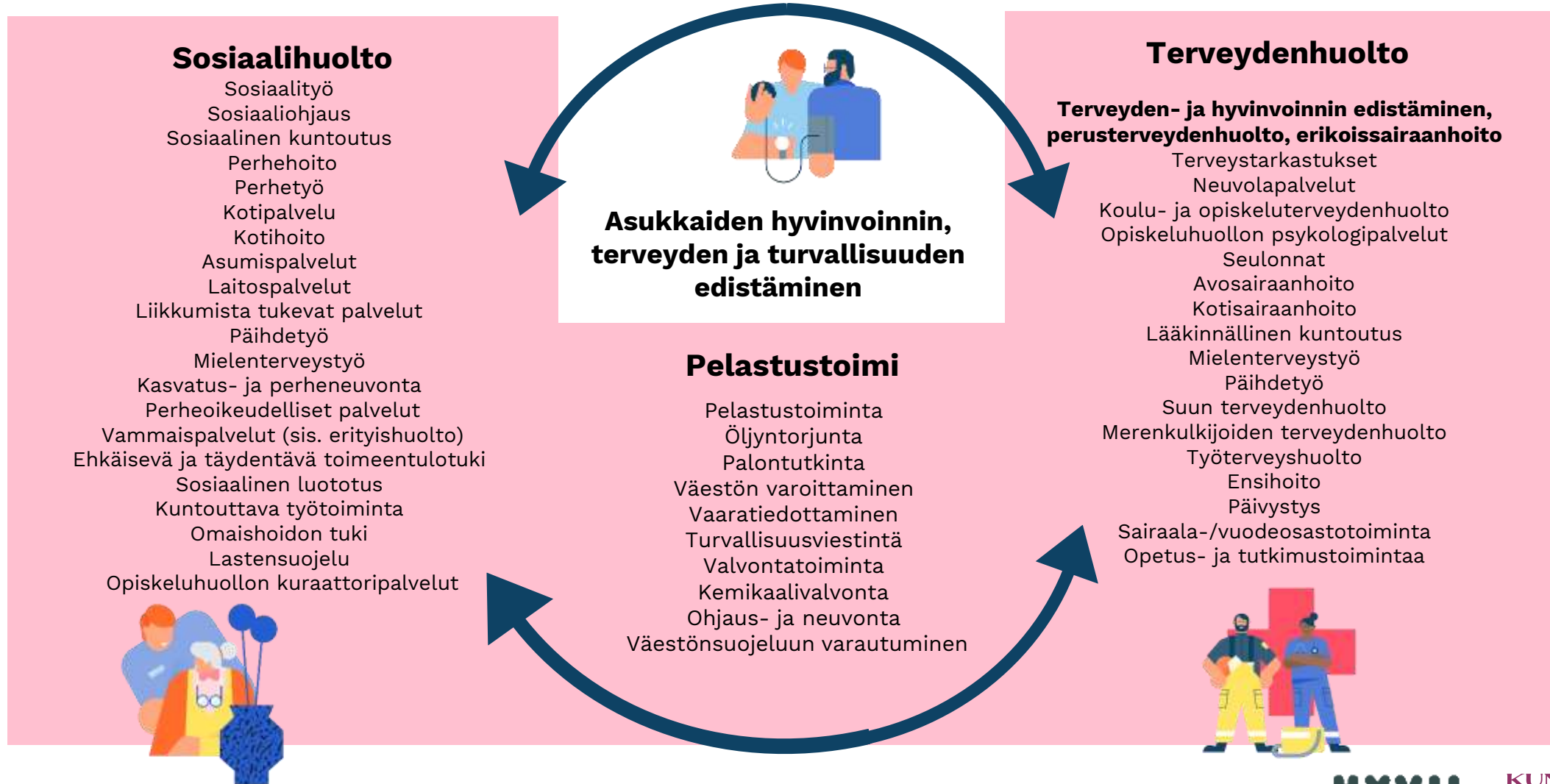
Paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen

Monipuoliset osallistumismahdollisuudet
Paikallinen yhteisöllisyys
Viestintä, vuorovaikutus ja kielipalvelut
Vaalit ja edustuksellinen demokratia
Kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet
Asukkaiden omaehtoinen toiminta
Uudet demokratian muodot
Monikulttuuristuminen

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen

Mitä hyvinvointialue tekee tulevaisuudessa?

Missä asioissa vaikuttamistoimielimiä olisi hyvä kuulla? Esimerkkejä

- Strategiat
- Talousarvio, tilinpäätös, osallistuva budjetointi
- Kaavat, kaavoituskatsaukset, kehittämissuunnitelmat
- Hyvinvointisuunnitelmat ja –kertomukset
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto)
- Osallisuusohjelma/-suunnitelma tms. asiakirjat
- Muut suunnitelmat
- Palveluiden järjestäminen ja sisältö, saatavuus ja saavutettavuus
- Palveluier kehittäminen
- Järjestöjen toimintaedellytykset ja yhteistyö
- Mahdolliset organisaatiossa tehtävät vaikutusten ennakoarvioinnit

Vanhusneuvostojen toiminnan painopisteitä, nostoja

Kuntien vanhusneuvostot

Asuminen, elinympäristö ja sen esteettömyys ja toimivuus
Elinikäinen oppiminen
Vapaa-aikapalvelut (liikunta, kulttuuri jne.)
Ryhmätoiminta
Liikkuminen ja liikenne
Digiasiat ja digiosallisuus

Yhteisiä painopisteitä

Liikkuminen ja liikkumista tukevat palvelut, esteettömyys
Asumiseen liittyvien palveluiden yhdyspinnat
Turvallisuus
Osallisuus ja vaikuttaminen
Järjestö- ja kansalaistoiminnan mahdollistaminen/tuki
Ehkäisevä päihdetyö ja muu ennalta ehkäisevä toiminta

Hyvinvointialueen vanhusneuvosto

Sote-palvelut ja niiden saatavuus
Kotona asumisen tuen palvelut, kuten palveluohjaus, kuntoutus, kotihoito ja turvapalvelut
Asumisen palvelut, kuten yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen
Liikkumista tukevat palvelut
Omaishoito

Vammaisneuvostojen toiminnan painopisteitä, nostoja

Kuntien vammaisneuvostot

Asuminen, elinympäristö ja sen esteettömyys ja toimivuus

Kasvatuksen ja koulutuksen esteettömyys ja saavutettavuus

Vapaa-aikapalvelut (liikunta, kulttuuri jne.)

Liikkuminen ja liikenne

Osallisuus ja yhdenvertaisuus

Yhteisiä painopisteitä

Hyvinvoinnin edistäminen

Esteettömyys ja saavutettavuus

Asumiseen liittyvien palveluiden yhdyspinnat

Turvallisuus

Järjestö- ja kansalaistoiminnan mahdollistaminen

Liikkuminen ja liikenne

Osallisuus ja vaikuttaminen

Ehkäisevä päihdetyö ja muu ennalta ehkäisevä toiminta

Hyvinvointialueen vammaisneuvosto

Sote-palvelut, kuntoutus- ja apuvälinepalvelut ja niiden saatavuus

Arjen ja asumisen tuki ja palvelut, kuten ohjaus, kuntoutus, avustajapalvelut ja yhteisöllinen asuminen

Liikkumista tukevat palvelut

Osallisuus ja kokemustieto

Omaishoito

Nuorisovaltuustojen toiminnan painopisteitä, nostoja

Kuntien nuorisovaltuustot

Opetus

Nuorisotyö

Vapaa-aika,
harrastusmahdollisuudet,
tilat ja alueet

Elinympäristö

Nuorten työllisyys

Asuminen

Liikkuminen ja liikenne

Yhteisiä painopisteitä

Opiskeluhuolto

Turvallisuus ja
turvallisuuskasvatus

Ehkäisevä päihdetyö ja muu
ennalta ehkäisevä
toiminta

Osallisuus ja vaikuttaminen

Järjestö- ja
kansalaistoiminnan
mahdollistaminen

Alueellinen
viranomaisyhteistyö

Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto

Terveyspalvelut

Sosiaalipalvelut

Mielenterveyteen liittyvät
asiat

Täydentävä toimeentulotuki

Kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten välinen hyvä yhteistyö

Hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten toimintasäännöt: yhteistyö kuntien vaikuttamistoimielinten kanssa

- Hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimille on valmisteltu toimintasääntöjä, osalla hyvinvointialueista toimintasäännöt on hyväksytty (10/2022).
- Toimintasäännöissä (tai niiden luonnoksissa) on usein maininta yhteistyöstä kuntien vaikuttamistoimielinten kanssa.
- Yhteistyö toteutuu myös jäsenten kautta: hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiin on valittu edustajat alueen kunnista.
- Osassa toimintasääntöjä (tai niiden luonnoksia) on myös tarkempia mainintoja siitä, miten yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten välillä voi toteutua.

Esimerkki Keski-Suomi (vammaisneuvoston toimintasääntö): 7§ Yhteistyö kuntatason vaikuttamistoimielimen kanssa

- *Kunnalliset vammaisneuvostot voivat lähettää tai toimittaa muulla tavoin vammaisneuvoston tehtäviin liittyviä aloitteita, kannanottoja, lausuntoja tai muita toiveita ja terveisiä hyvinvointialueen vammaisneuvostolle, joka merkitsee saapuneen postin pöytäkirjaan tiedoksi.*
- *Hyvinvointialueen vammaisneuvoston pöytäkirjat saatetaan aina tiedoksi kuntatason vastaaville toimielimille.*
- *Vähintään kerran vuodessa järjestetään yhteistyössä keskisuomalaisten potilas- ja vammaisjärjestöjen kanssa vammaisneuvostoseminaari ajankohtaisista aiheista.*

Konkreettisia tapoja toteuttaa yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien vaikuttamistoimielinten kesken

- Järjestetään yhteisiä tapaamisia, työpajoja ja teemakohtaisia työskentelyitä
- Valmistellaan yhteisiä suunnitelmia ja määritellään yhteisiä tavoitteita
- Määritellään yhteistyölle vastuuhenkilöt, käytetään apuna esim. "luottamushenkilökummeja"
- Huolehditaan hyvästä ja monipuolisesta tiedottamisesta, esim. verkkosivut ajan tasalle, viestintä sosiaalisessa mediassa (erityisesti nuorisovaltuustot)
- Kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten esityslistoihin lisätään vakiopykälä "terveiset kunnan/kuntien tai hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimestä" tai käydään ns. vastinparin pöytäkirja aina kokouksessa läpi
- Perustetaan yhteisiä toimielimiä alueille kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimistä
- Kuntien nuorisovaltuustojen ohjaajat tulevat mukaan hyvinvointialueille: esim. kuntien nuva-ohjaajien verkostoituminen samaan aikaan kun on hva-nuvien kokoukset. → Pysyvät ajan tasalla tilanteesta ja tieto siirtyy kuntiin
- Hyödynnetään muiden viranomaisten ja toimijoiden osaamista, esim. poliisin rooli turvallisuudessa, Kelan erityisosaaminen, maakuntaliiton rooli yms.

Suosituksia kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten yhteistyölle

- **Vaikuttamistoimielinten roolit ja painotukset määritellään yhdessä, ja ne ovat selkeät kaikille**
- **Luodaan yhdessä yhteistyörakenteet ja määritellään toimintatavat yhteistyölle**
 - Valmistellaan alueelle sopivat yhteistyörakenteet, huom. alueen koko ja kuntien määrä: mahdolliset ”kuntakimpat” ja seudulliset yhteistyörakenteet
 - Kiinnitetään erityisesti runsaskuntaisilla alueilla yhteistyörakenteisiin huomioita, jotta vuorovaikutus saadaan toimivaksi
 - Muutetaan rakenteita tarvittaessa
- **Määritellään yhteistyölle vastuuhenkilöt**
- **Luodaan rakenteet toimivalle tiedonkululle**
 - Eritahtisuus kokouksissa mahdollisesti haastaa tiedonkulkua
- **Ollaan jatkuvassa ja avoimessa vuorovaikutuksessa**
 - Viestitään myös silloin kun ei ole viestittävää
- **Määritellään riittävä määrä tapaamisia/kokouksia pidettäväksi toimintasäännöissä.**
 - Sovitetaan tapaamisia/kokouksia niin, että löytyy rytmi, jonka avulla vaikuttamistoimielimet palvelevat toisiaan.

Kiitos!

Sami Niemi

Erityisasiantuntija

+358 50 589 9187

sami.niemi@kuntaliitto.fi

Liisa Jurmu

Projektipäällikkö

+358 50 479 6835

liisa.jurmu@kuntaliitto.fi

HYVIL

www.kuntaliitto.fi

Ennakkokysymyksiä

- Vaikuttamistoimielinten hyödyntäminen suunnittelu- ja päätöksentekoprosessien eri vaiheissa? – haasteena nopeatempoisuus
- Roolien epäselvyys: voisiko hva:lla olla ikäneuvosto ja kunnassa vanhusneuvosto?
- Mitä on hyvä järjestää ikäihmisille, joilla ei ole nettiä tai eivät hallitse sen käyttöä? Tiedottamisen haaste.
- Kokousten saavutettavuus, mahdollisuudet Teams-alustalla?
- Pj. Ei saa aina tietoa kunnassa meneillään olevista asioista. Viranhaltijat tiedostavat neuvoston roolin heikosti.
- Löytyykö kuntalaista tai muusta lainsäädännöstä kohtaa, johon voisi vedota, jotta kaikilla vaikuttamistoimielimillä olisi yhdenvertaiset läsnäolo ja puheoikeudet kuntien päätäntäelimissä?

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Kokemuksia vaikuttamistoimielinten yhteistyöstä - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

Osallisuus- ja yhdyspintapäällikkö Marjo Riitta Tervonen

Pohde: 30 kuntaa, kuusi aluetta

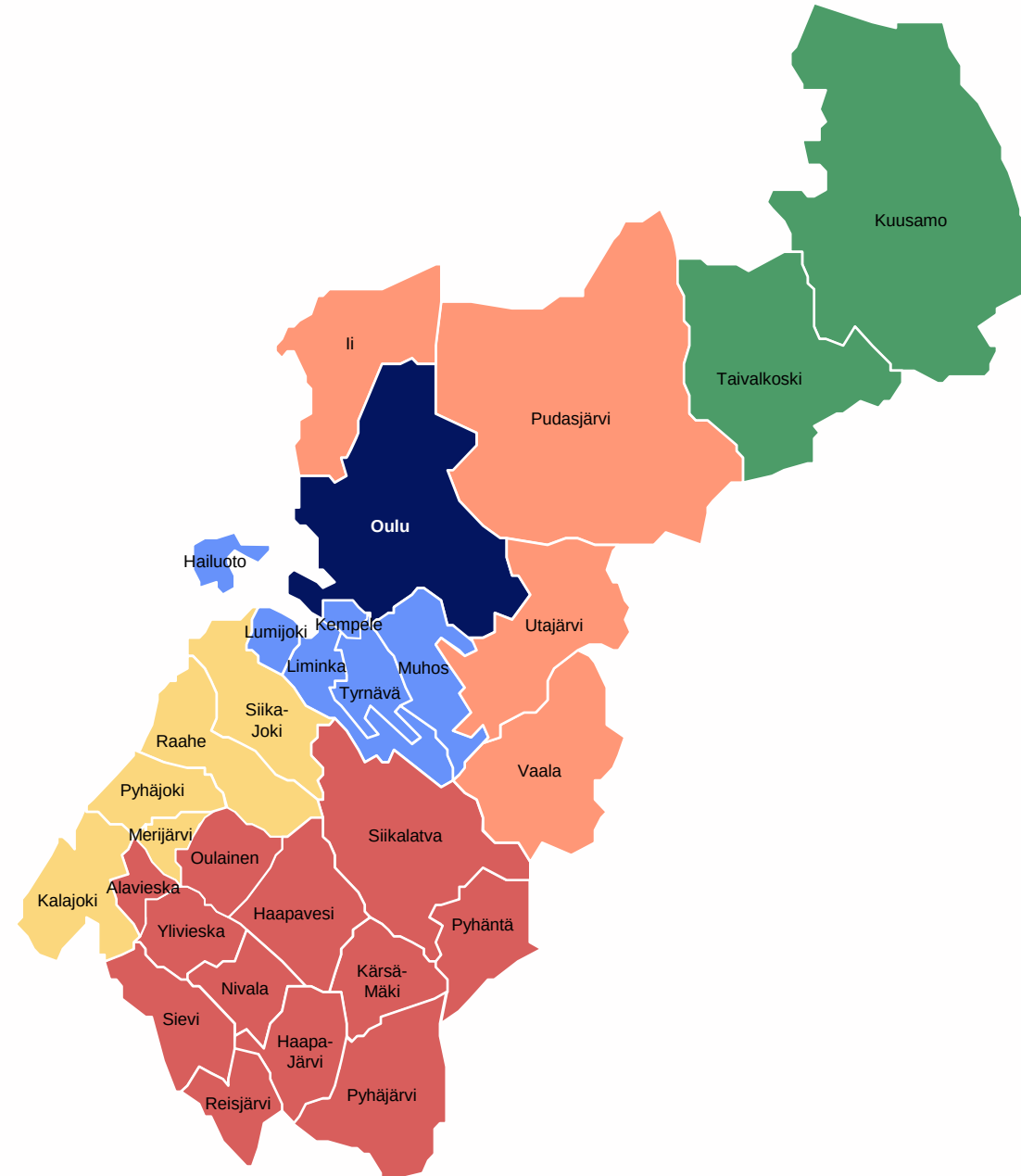
Oulu

Lakeus

Hailuoto, Kempele,
Liminka, Lumijoki, Muhos,
Tyrnävä

Rannikkoseutu

Kalajoki, Merijärvi,
Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki

Koillismaa

Kuusamo, Taivalkoski

Oulunkaari

Ii, Pudasjärvi, Simo,
Utajärvi, Vaala

Oulun eteläinen

Alavieska, Haapajärvi,
Haapavesi, Kärämäki,
Nivala, Oulainen, Pyhäjärvi,
Pyhäntä, Reisjärvi, Sievi,
Siikalatva, Ylivieska

Taustaa

- Kuntien määrä Pohteen alueella suuri ja siten vaikuttamistoimielimet myös isoja (30 jäsentä ja aluehallituksen edustaja puhe- ja läsnäolo-oikeudella).
- Vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto kokoontuvat neljä kertaa vuodessa. Molempiin on valittu kuusihenkinen työvaliokunta, joka kokoontuu 4-6 kertaa vuodessa kokousten välissä ja tarvittaessa. Työvaliokunnissa on huomioitu Pohteen kuusi palvelualueetta.
- Nuorisovaltuusto on yhteinen Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa ja kokoontuu neljä kertaa vuodessa.
- Käynnistyneet loppuvuodesta 2022 ja alkuvuodesta 2023
- Osallisuus- ja yhdyspintapäällikkö yhteyshenkilö, alueellinen koordinaattori sihteerinä (järjestämistoiminnot, Yhteistyö, osallisuus ja hyvinvointi –palvelualue)

Tilannekatsaus

Nyt on tärkeää, että kuntiin jäävät vaikuttamistoimielimet tarkastelevat rooliaan suhteessa tulevaisuuden kunnan tehtäviin, kun sosiaali- ja terveyspalvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueelle. Tästä on olemassa hyvää Kuntaliiton materiaalia ja Pohteen asiantuntijat ovat käytettävissä, kun mietit kuntiin jäävien vaikuttamistoimielinten uutta roolia.

Pohteen asiantuntijamme käyvät tarvittaessa pyynnöstä vuosittain kuntanne vaikuttamistoimielinten kokouksissa, mutta Pohde ei katso mahdolliseksi, että kuntien vaikuttamistoimielimissä olisi enää jatkossa hyvinvointialueen edustajia pysyvästi.

Alueelliset hyvinvointi-, yhdyspinta- ja osallisuuskoordinaattorit auttavat teitä mielellään tilanteessa, jossa haluatte Pohteen edustajan vierailevan vaikuttamistoimielimen kokouksessa.

- Kunnille tehdyn kyselyn mukaan noin kolmasosassa kunnista ollut soten edustaja pysyvästi vaikuttamistoimielimessä (todennäköisesti useammassakin)
- Pysyväisjäsenistä kuntien vaikuttamistoimielimiin tuli jonkun verran yhteydenottoja Pohteelle. Linjattiin, että ei pysyväisjäseniä, mutta käydään vuosittain, tarvittaessa. Järjestämisjohtajan kirje kuntien vaikuttamistoimielimille. Yhteyshenkilönä alueelliset koordinaattorit, jotka toimivat myös Pohteen vaikuttamistoimielinten sihteereinä.
- Myös Pohteen vaikuttamistoimielinten puheenjohtajisto käy kutsuttaessa kuntien vaikuttamistoimielinten kokouksissa.
- Kannustettiin tutustumaan Kuntaliiton materiaalin ja miettimään kunnan vaikuttamistoimielinten uutta roolia. Alueelliset koordinaattorit auttavat tässä tehtävässä.

...ja osittain toteutunutta ja enemmänkin vielä suunniteltua

- Kuntien vaikuttamistoimielinten alueelliset kokoontumiset (esimerkiksi Eteläinen), jossa Pohteen edustajia paikalla.
- Ikäihmisten toimialueen ja Vammaispalveluiden toimialueen johdon ja asiantuntijoiden katsaukset tietyinä aikana kuntien vaikuttamistoimielimiin
- kuntien vaikuttamistoimielinten ”kotikatsomot” ajankohtaisissa Pohteen tilaisuuksissa. Tästä hyvä esimerkki tarpeenmukaiset sote-keskukset etäkatsomot, jossa meillä oli useamman kunnan vanhus- ja vammaisneuvoston katsomo
- kunnan vaikuttamistoimielimen sivulla olisi hyvä olla maininta, että kuka kunnasta edustaa Pohteen vaikuttamistoimielimessä (Hailuodon sivulla tästä esimerkki) ja linkki Pohteen vaikuttamistoimielinten sivulle
- Kuntien yhteydenotot työvaliokunnan jäsenten kautta
- Yhteistyö Pohteen järjestöverkostojen kanssa

Kiitos!

Haluamme verkostoitua muiden hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten kanssa.

Lisätietoja:

<https://pohde.fi/tietoa-meista/paatöksenteko/vaikuttamistoimielimet/>

Marjo Riitta Tervonen

Osallisuus- ja yhdyspintapäällikkö
Yhteistyö, osallisuus ja hyvinvointi –palvelualue
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde
Puhelin: 050 3485227
sähköposti: marjoriitta.tervonen@ppshp.fi

Tuumasta toimeen

Pohjois-Karjalan maakunnallinen nuorisovaltuusto

PERUSTIETOJA

- Perustamisvuosi: Joulukuu 2017
- Jäsenmäärä: 28 (2 per kunta + 2 avoimella haulla)
- Toimikausi: 2 vuotta
- Kokousmäärä: n. 10 krt./vuosi
- Kokouspalkkion alentaminen nuorten omasta toiveesta 120€ → 90€. Säästö toimintarahaksi.

EDUSTUSPAIKAT

- Pohjois-Karjalan hyvinvointialue: hyte-lautakunta, tulevaisuuslautakunta, turvallisuuden- ja varautumisen lautakunta, osallisuusvaliokunta.
- JANE (Pohjois-Karjalan järjestöasiain neuvottelukunta)
- MYR (Maakunnan yhteistyöryhmä)
- BRYC (Barents Region Youth Council)
- Kohti vaikuttavaa asukasosallisuutta -hankkeen ohry

TAPAHTUMIA JA PROJEKTEJA

MANUFEST:

- MANUFEST on nuorten oma musiikkifestari, joka järjestettiin Joensuun torilla 8.8.2020. Tapahtuma syntyi maakunnallisen nuorisovaltuuston osallistuvan budjetoinnin kokeilun tuloksena ja se tavoitti yli 1000 osallistujaa.

MAHKU21:

- MAHKU21 on Suomen ensimmäinen maakunnallisten nuorisovaltuustojen huippukokous, joka järjestettiin Joensuun Tiedepuistolla 26.-27.11.2021. Tapahtuma kokosi yhteen nuoria n. 16 maakunnasta ja heidän työskentelyn tuloksena muodostuikin maakuntien nuorten julkilausuma.

Maakunnalliset kyselyt nuorille

1. Yleinen kysely hyvinvointiin ja terveyteen liittyen 2021

- Siun Sote, P-K:n maakuntaliitto, Poliisi
- Omaterveys, päihteet, mielenterveys, väkivalta, kiusaaminen
 - Mistä pitäisi saada lisätietoa? Mikä herättää huolta ja mihin pitäisi vaikuttaa.
- Yhteensä 1054 vastausta
 - 67 % yläkoululaisia
 - 29 % lukiolaisia
 - Kaikista kunnista vastaukset
- Nuorisovaltuustojen työpajat alueittain

2. Kysely kiusaamisen vastaisen tempauksen pohjaksi 2022

- 30.9.– 9.10.2022
- Pkmanuvalaiset tekivät kysymykset itse ja hoitivat jakelun
- Kiusaamisen vastaisen tempauksen pohjaksi
- Esiintyykö? Millaista? Onko sinua kiusattu? Oletko kiusannut? Mitä pitäisi tehdä?
- Yhteensä 667 vastausta
 - Lukiossa 43 %
 - Ammatillisessa 27 %
 - Yläkoulussa 26%
 - Kaikista kunnista vastaukset

KMarket

Kiusaamisvapaa vyöhyke

KCITYMARKET

- pilottina Aittaranta ja Hammaslahti Joensuusta, Ilomantsi sekä Lieksa

Suun
SOTE

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto

pkmanuva

Kiusaamista torjumaan neljän .peen. taktiikalla

Henny Ahtiala, Ida Hirvonen

Pohjois-Karjalan maakunnallinen nuorisovaltuusto kävi keväällä Lieksassa, Ilomantsissa sekä Joensuun Penttilässä ja Hammaslahdessa keskustelemassa kiusaamisesta sekä keräämässä ajatuksia, kuinka kiusaamista voidaan vähentää tai estää. Mukana oli myös kuntien nuoriso-ohjaajia ja perhekeskusverkoston toimijoita.

Tämän Stop kiusaamiselle -kampanjan taustalla oli nuorten aiemmin toteuttama kysely, ja yhteistyössä olivat mukana K-Marketit kiusaamisvapailta vyöhykkeillään.

Kiertueella saadusta palautteesta muodostui PPPP eli perhe, peruskoulu, puhuminen ja puuttuminen.

Perheissä tulisi puhua yhdessä kiusaamisesta ja sen seurauksista. Monet pitivät tärkeänä myös sitä, että tunnetaitoja kehitettäisiin kotona. Erityisesti vanhemmat nostivat esiin koulun ja kodin yhteistyön, opettajan varhaisen puuttumisen tärkeyden ja KiVa-koulutoiminnan puutteellisuuden.

Puhuminen nousi yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi. Tulisi puhua kiusaamisen vääryydestä, kannustaa puhumaan myös ikävistä asioista ja kiusattujen kokemukset tulisi saada kuuluviin.

Viimeiseksi mutta ei vähäisimmäksi jäi puuttuminen. Kiusaamiseen tulisi puuttua niin sanotusti pienestä pitäen, eikä sitä todellakaan tulisi normalisoida. Puuttumisen tulisi tapahtua herkemmin muuallakin kuin koulussa, esimerkiksi työpaikoilla.

Erityisesti mieleemme jäi eräs kiusaamisen kohteeksi joutunut henkilö, joka toivoi, että hänet hyväksyttäisiin sellaisena kuin on.

Tästä on hyvä jatkaa, mahdollisesti jo tulevana syksynä. Saamamme palautteen perusteella vastaavanlaisille tilaisuuksille olisi tarvetta muissakin kunnissa. Kiitämme kaikkia, jotka pysähtyivät kertomaan rohkeasti kokemuksistaan. Näin olemme viisaampia ja kokeneempia jatkamaan kampanjointia.

Turvallisemman tilan säännöt

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto noudattaa kaikessa toiminnassaan turvallisemman tilan sääntöjä. Sääntöjen tavoitteena on, että

1. Kuuntelemme ja opimme

- Kohtaamme uudet aiheet, henkilöt ja näkökulmat ennakkoluulottomasti
- Suhtaudumme jokaiseen vastaantulevaan asiaan mahdollisuutena oppia uutta ja kehittyä

2. Kunnioitamme

- Annamme toisille tilaa, kiinnitämme huomioita sanavalintoihimme ja muistamme tapahtumien osallistujien moninaisuuden.
- Emme koske toista kysymättä lupaa. Muistamme, ettei toisen rajoja voi tietää kysymättä niitä.
- Pyydämme tilaa myös itsellemme tarvittaessa.

3. Emme olet

- Kunnioitamme jokaisen itsemäärittelyoikeutta, emmekä tee oletuksia esimerkiksi toisen sukupuolesta, taustasta tai perhesuhteista.

4. Toimimme vastuullisesti

- Harkitsemme mitä kirjoitamme ja julkaisemme sosiaalisessa mediassa.
- Kysymme kuvissa ja videoissa esiintyviltä henkilöiltä luvan niiden julkaisuun.

- Emme loukkaa ketään ja kannamme vastuun kommentoistamme.

5. Kannustamme

- Otamme vastuuta myös muiden osallistujien kokemuksesta.
- Osoitamme tukemme myös epäasiallista kohtelua kohdanneelle.

6. Puutemme

- Mikäli todistamme häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua, emme jää sivusta katsojaksi.
- Vain aktiivisesti puuttumalla tilasta tulee turvallisempi.

7. Ei tarkoittaa ei

- Lopetamme tai muutamme käytöstämme, jos toinen niin pyytää.

8. Erehtyminen ja kysyminen on sallittua

- On inhimillistä tehdä virheitä. Saatamme loukata tahattomasti ja puhua harkitsemattomasti, esimerkiksi puhumalla vahingossa toisen päälle tai käyttämällä jotakin toista loukkaavaa sanaa. Kerromme tällaisesta asiallisesti ja syyllistämättä.

Hyväksymme ja allekirjoituksellamme vahvistamme Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston turvallisen tilan säännöt.

Aada Reijonen
puheenjohtaja

Eemeli Onatsu
varapuheenjohtaja

Jimi Jeskanen
2. varapuheenjohtaja

Joensuussa 25.4.2023

Haastettiin: kuntien nuorisovaltuustot, hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet, osallisuusvaliokunta ja lautakunnat sekä aluevaltuusto.

KIITOS!

Maarita Mannelin

Kumppanuuspäällikkö

maarita.mannelin@siunsote.fi

Loppukeskustelu

- Millaisia ajatuksia päivästä syntyi vaikuttamistoimielinten yhteistyön tukemiseksi?
- Miten voimme jatkossa tukea kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten toimivaa yhteistyötä?
- Onko koulutuksille tarvetta? Millaisille ja kenelle?

